

K trestnosti prechovávania extrémistického materiálu podľa § 422c Trestného zákona

Honz, T.,* Kováč, P.**

HONZ, T., KOVÁČ, P.: K trestnosti prechovávania extrémistického materiálu podľa § 422c Trestného zákona. *Právny obzor*, 105, 2022, č. 4. s. 327 – 341. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2022.4.04>

On the criminalization of extremist material possession pursuant to Section 422c of the Criminal Code. The exercise of freedom of expression includes freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. However, the exercise of freedoms in the democratic society may be subject to conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law to protect national security, territorial integrity or public safety or for the prevention of disorder or crime. The authors present their arguments for the maintaining the criminalization of extremist material possession and criminal offense of possession of extremist material pursuant to section 422c of the Criminal Code. Preservation of extremist material confirms the perpetrator the extremist ideas are correct and may incite further extremist crime. By analysing the extremist hatred and presenting specific court decisions the authors propose to retain the status quo.

Key words: hatred crime, extremism, criminal law, Slovakia

Úvod

Trestnému činu (ďalej aj „TČ“) prechovávania extrémistického materiálu podľa § 422c Trestného zákona (ďalej aj „TZ“) sa venuje minimum odborných publikácií. Malatinský (2021) dospel k záveru, že takéto konanie treba dekriminalizovať.¹ S týmto názorom nesúhlasíme a súčasný stav považujeme za opodstatnený. Definícia extrémizmu, podrobná analýza právnej úpravy trestných činov extrémizmu a ich dokazovanie v trestnom konaní predstavujú širokú tému. O tejto problematike sa preto zmienime, len ak to úzko súvisí s analýzou diskutovanej problematiky. Ak uvádzame v ďalšom texte odkaz na paragraf bez citácie zákona, myslíme tým vždy príslušný paragraf TZ.

1. K trestným činom extrémizmu

Trestný zákon v XII. hlavne osobitnej časti upravuje v rámci skupiny trestných činov extrémizmu² delikty, ktorých spáchanie je možné z hľadiska objektívnej stránky už v zá-

* JUDr. Tomáš Honz, prokurátor oddelenia organizovaného zločinu, terorizmu a extrémistickej kriminality, odboru všeobecnej kriminality Úradu špeciálnej prokuratúry GP SR a doktorand Katedry trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave

** Doc. JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD., Katedra trestného práva a kriminológie, Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. <https://orcid.org/0000-0002-2895-4127>, <https://publons.com/researcher/2699162/peter-kovac/>, Web of Science Researcher ID I-6652-2012.

¹ MALATINSKÝ, M. Tri problémy trestného činu prechovávania extrémistického materiálu. In *Justičná revue*, 73, 2021, č. 6 – 7, s. 814 – 828.

² Všetky sú taxatívne uvedené v § 140a TZ.

kladnej skutkovej podstate iba verejne (§ 122 ods. 2 TZ). Ide o TČ prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422, hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423, popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti podľa § 422d a podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424. Znak „verejne“ je typický pre objektívnu stránku uvedenej kategórie TČ a vyjadruje záujem spoločnosti na ochranu pred verejným šírením extrémistických myšlienok, predovšetkým extrémistickej nenávisti, realizovaným s rôznou mierou intenzity.

Ďalšou kategóriou TČ extrémizmu sú trestné činy spojené s nakladaním s extrémistickým materiálom legálne definovaným v § 130 ods. 7 a ods. 8. Ide o TČ výroby extrémistického materiálu podľa § 422a, rozširovania extrémistického materiálu podľa § 422b a prechovávanía extrémistického materiálu podľa § 422c.

2. Využitelnosť trestnoprávnej úpravy prechovávanía extrémistického materiálu podľa § 422c

Zo znenia objektívnej stránky skutkovej podstaty TČ podľa § 422c je možné vyvodit', že samotný znak prechovávanía predstavuje držbu extrémistického materiálu *neverejne*. Ide o akékoľvek prechovávanie v súkromí, spravidla v obydlí, ale aj na inom mieste. Prechovávanie extrémistického materiálu pred viac ako súčasne prítomnými dvoma osobami, ktorá by bola pokrytá úmyslom páchatel'a, pokrývajúcim prítomnosť uvedených osôb,³ by už odôvodňovala právne posúdiť skutok ako TČ rozširovania extrémistického materiálu podľa § 422b ods. 1, ods. 2 písm. b) formou sprístupnenia extrémistického materiálu. Existujú vôbec dôvody na vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti voči páchatel'ovi, ktorý prechováva extrémistický materiál neverejne?

Český zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník (ďalej aj „ČTZ“) na rozdiel od TZ nepozná pojem extrémistický materiál a ani neupravuje dispozíciu s ním. Právna úprava trestnej zodpovednosti spojenej so šírením extrémistickej nenávisti postihuje verejné konanie páchatel'a (napr. trestné činy Hanobení národa, rasy, etnické alebo jiné skupiny osob podľa § 355 ČTZ, Podnecování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezení jejich práv a svobod podľa § 356 ČTZ, Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podľa § 404 ČTZ, Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podľa § 405 ČTZ). V zmysle ČTZ neverejné prechovávanie inkriminovaných materiálov či len materiálov posúditel'ných podľa TZ ako extrémistické nie je trestným činom.

V Spolkovej republike Nemecko nie je podľa § 86a trestného zákona („StGB“)⁴ vylúčené vyvodenie trestnej zodpovednosti voči páchatel'ovi, ktorý prechováva v StGB uvedené (z pohľadu slovenskej právnej úpravy extrémistické) materiály ako zástavy, odznaky, časti uniformy a pod. s obsahom viažucim sa k bývalej nacistickej organizácii.

³ Potom by išlo o spáchanie TČ verejne v zmysle § 122 ods. 2 písm. b).

⁴ Aktuálne znenie nemeckého trestného zákona je možné nájsť na: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>. Pojem „extrémistický“ sa v nemeckom trestnom zákone nepoužíva.

Musí však ísť o prechovávanie „materiálu“ za účelom rozširovania alebo použitia doma či v zahraničí.⁵

Namodelujme nasledujúci skutok: páchatel' prechováva vo svojom obydli knihy obhajujúce holokaust, myšlienky rasistickej ideológie predstaviteľov nemeckej tretej ríše (1933 – 1945) a zástavy NSDAP s hákovým krížom právne posúditel'né ako symboly národnosocialistickej organizácie, teda ako extrémistické materiály. Tieto chce darovať doposiaľ nekonkretizovanej a polícii neznámej osobe, ktorej extrémistický materiál odovzdá, ak si bude subjektívne myslieť, že by túto osobu predmetné materiály mohli, ako podnetné a prospešné, zaujímať. Páchatel' sa rád socializuje, delí sa o svoje názory, je pravicový extrémista, obsah a posolstvo extrémistických materiálov mu sú dobre známe. Pri domovej prehliadke vykonanej medzičasom v jeho obydli, zameranej na objasnenie drogovej trestnej činnosti, sú uvedené extrémistické materiály u páchatel'a nájdené príslušníkmi polície. Skutok by nemecký štátny zástupca mohol právne kvalifikovať ako trestný čin použitia symbolov protiústavnej organizácie podľa § 86a ods. 1, bod 2 StGB.⁶

Ak by TZ nekodifikoval TČ prechovávaní extrémistického materiálu podľa § 422c,⁷ mal by byť náš modelový skutok posúdený ako príprava na trestný čin rozširovania extrémistického materiálu podľa § 422b. Ak by konanie páchatel'a smerovalo k spáchaniu TČ podľa § 422b ods. 1 v jeho základnej skutkovej podstate, t. j. verejne, šlo by o prečin. Príprava na prečin podľa § 13 a contrario nie je trestná, teda právna kvalifikácia prípravy k § 422b by bola neutržateľná. Napriek tomu, že páchatel' pripravoval verejnú distribúciu (rozširovanie) extrémistického materiálu ďalšej osobe, nešlo by o TČ. Záujem o ochrane spoločnosti pred šírením extrémistických a protidemokratických myšlienok predstavuje prvý dôvod opodstatnenosti existencie § 422c TZ.

Situácia, v ktorej páchatel' TČ podľa § 422c prechováva extrémistický materiál vyslovene pre seba a svoje potreby, nijako nepripravuje jeho šírenie, je najkontroverznejšia, no aj tu zastávame názor, že existencia TČ podľa § 422c je dôvodná. V rámci našej argumentácie musíme prejsť k samotnej podstate nenávisti, nenávistných prejavov, extrémizmu a definícii extrémistického materiálu.

Trestný zákon legálne definuje v § 130 ods. 7 extrémistický materiál ako písomné, grafické, obrazové, zvukové alebo obrazovo-zvukové vyhotovenie:

⁵ V zmysle § 86a ods. 1, bod 2 s poukazom na § 86 ods. 1, bod 4 StGB je možno potrestať páchatel'a, ktorý z hľadiska objektívnej stránky napr. ... prechováva („vorrätig hält“) symboly národnosocialistickej organizácie... alebo ich obsah, so snahou pokračovať v činnosti takej organizácie... pričom ich prechováva za účelom rozširovania alebo použitia v tuzemsku alebo v zahraničí. Je povšimnutiahodné, že hoci nemecký trestný zákon v tejto časti právnej úpravy pomenúva vo všeobecnosti nezákonné subjekty ako „protiústavná organizácia“ (verfassungswidrige Organisation), uvádza však popritom aj konkrétnejší pojem „národnosocialistická organizácia“, čo možno pochopiť ako snahu o ochranu nemeckej spoločnosti pred preberaním odkazu režimu z obdobia rokov 1933 – 1945, s pomenovaním jeho podstaty (nacistický = národnosocialistický), s ktorým má Nemecko negatívnu historickú skúsenosť. Považujeme to za adekvátny odraz histórie Nemecka v terajšom nemeckom trestnom zákone.

⁶ Ust. § 86a (1) 2. StGB – Verwenden von Kennzeichen verfassungswidriger Organisationen.

⁷ Na účely diskurzu vylúčime konanie páchatel'a podľa § 130 ods. 8, teda kvôli vzdelávacím, zberateľským a výskumným aktivitám.

- a) textov a vyhlásení, zástav, odznakov, hesiel alebo symbolov, skupín a hnutí, ktoré smerujú alebo v minulosti smerovali k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd;
- b) programov alebo ideológií skupín a hnutí, ktoré smerujú alebo v minulosti smerovali k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd;
- c) obhajujúce, podporujúce alebo podnecujúce nenávisť, násilie alebo neodôvodnene odlišné zaobchádzanie voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pôvodu rodu alebo pre ich náboženské vyznanie, ak je zámienkou pre predchádzajúce dôvody alebo
- d) ospravedlňujúce, schvaľujúce, popierajúce alebo hrubo zľahčujúce genocídu, zločiny proti mieru, zločiny proti ľudskosti alebo vojnové zločiny, ak bol páchatel' alebo účastník tohto činu odsúdený právoplatným rozsudkom medzinárodného súdu zriadeného na základe medzinárodného práva verejného, ktorého právomoc uznala Slovenská republika, alebo právoplatným rozsudkom súdu Slovenskej republiky.

Ústredným pojmom extrémistickej kriminality je extrémistická **nenávisť**. Tá je podstatným znakom extrémistického materiálu. Nenávisť je podstatnou pohnútkou konania členov a prívržencov skupín a hnutí, smerujúcich k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd a aj podstatou pohnútkou pre spáchanie genocídy či zločinov proti ľudskosti.

3. Nenávisť ako ústredný pojem extrémistickej trestnej činnosti

Extrémistická nenávisť je motivovaná predovšetkým skutočným alebo domnelým pôvodom, príslušnosťou k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, farbou pleti, pohlavím, sexuálnou orientáciou, politickým presvedčením alebo náboženským vyznaním.⁸

Ucelený pohľad na nenávisť ako emóciu prezentujú Fisherová et al. Uvádzajú, že nenávisť má jedinečný vzorec hodnotení a tendencií konať. Nenávisť je založená na vnímaní stabilného a negatívneho charakteru osôb alebo skupín. Osoby a skupiny nenávidíme viac kvôli tomu, kým sú, než kvôli tomu, čo robia. Cieľom nenávisti je odstránenie jej cieľa. Nenávisť je obzvlášť dôležitá na medziskupinovej úrovni, kde robí zo skupín „s nižšou hodnotou“ obeť nenávisti. Keď sa nenávisť zdieľa medzi členmi skupiny, môže sa rýchlo šíriť v konfliktných zónach, kde sú ľudia vystavení nenávisťou motivovanému násiliu. To ich nenávisť ešte viac živí. Nenávisť môže byť upokojujúca a sebaobranná, pretože jej poslanstvo je jednoduché a pomáha utvrdiť vieru ľudí v spravodlivý svet. Za mimoriadne významný považujeme prezentovaný názor, podľa ktorého existuje dostatok dôkazov, že emócie sa dajú vnímať na individuálnej aj skupinovej úrovni, avšak nie všetky majú identickú schopnosť preniesť sa z individuálnej úrovne na úroveň skupiny či kolektívu. Autori výslovne uvádzajú, že spomedzi všetkých negatív-

⁸ Na tento účel sme analogicky použili dôvody nenávisti uvedené v § 140 písm. e) TZ (osobitný motív).

nych emócií práve nenávisť má schopnosť ľahkej transformácie z individuálnej na skupinovú úroveň. Podľa niektorých názorov má byť nenávisť dokonca „najskupinovejšou“ emóciou, ktoré je v oblasti psychológie nedostatočne prebádaná.⁹ O nenávisti možno konštatovať, že ide o najdeštruktívnejší afektívny fenomén ľudskej prirodzenosti.¹⁰ Nenávisť môže smerovať voči jednotlivcovi, spoločnosti či etniku.

Nenávisť je špecifický spôsob emočného prežívania a konania. Je to „komplexná náchylnosť emočného prežívania a konania na poli podobných základných emócií, ktorých vedúcou emóciou je zlosť“.¹¹ Zlosť je pritom základným agresívnym afektom. Človek sa dostane do stavu zlosti, ak zažíva vonkajšie alebo vnútorné udalosti, ktoré mu neprinášajú uspokojenie potrieb alebo splnenie želaní.¹² Pocitová intenzita nenávisti je veľká (vysoká), ale zaostáva za vrcholnými hodnotami zlosti. Nenávisti chýba záchvatová dynamika, je ustálená/stabilizovaná na vysokej hladine. Toto zastabilizovanie je spôsobené tým, že nenávisť je psychicky integrovaná do osobnostnej štruktúry človeka – získava tým stabilitu charakterového rysu.¹³ Takmer nevyhnutným dôsledkom nenávisti je jej zdôvodnenie ako pomsta frustrujúcemu objektu. Túžba po pomste je pre nenávisť typická. Paranoidné predstavy o odвете tiež obyčajne sprevádzajú intenzívnu nenávisť.¹⁴ Nenávisť pritom nenahrádza iné agresívne emócie, existuje vedľa nich aj s nimi.¹⁵

Nenávisť má preukázateľné neurobiologické koreláty. Zeki a Romaya vo svojej štúdií z roku 2008 skúmali nenávisť voči konkrétnej osobe. Na skupine 17 dobrovoľníkov pomocou funkčnej magnetickej rezonancie sledovali aktivitu mozgu, pričom im ukazovali tváre osôb, ktoré nenávideli, a tiež tváre ich známych. Zistili, že zobrazenie tváre nenávidenej osoby vyvolalo zvýšenú aktivitu mozgu v mediálnom frontálnom gyre, pravom putamene, bilaterálne v premotorickej kôre, vo frontálnom póle a bilaterálne v mediálnom ostrovčeku. Štúdia tiež identifikovala tri oblasti mozgu, ktorých aktivácia lineárne korelovala s deklarovanou úrovňou nenávisti. Pri nenávisti tiež dochádzalo k deaktivácii jednej oblasti. Výskum tiež preukázal, že nenávisť v mozgu vyvoláva jedinečný vzorec aktivity.¹⁶ Táto štúdia teoreticky otvára možnosť, že by bolo v budúcnosti možné nenávisť a jej úroveň objektivizovať práve pomocou funkčnej magnetickej rezonancie v rámci znaleckého dokazovania.

⁹ FISCHER, A. H., HALPERIN, E., CANETTI, D., JASINI, A. Why We Hate. In *Emotion Review*, Vol. 10, No. 4 (October 2018), s. 309 – 320. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1754073917751229>.

¹⁰ ROYZMAN, E. B., MCCAULEY, C., ROZIN, P. From Plato to Putnam: Four Ways to Think About Hate. In Sternberg R. J. (Ed.) *The psychology of hate*. American Psychological Association, 2005, s. 3 – 35.

¹¹ HAUBL, R. Arger, Wut, Zorn – Hass. In *Was ist Hass? Phänomenologische, philosophische und sozialwissenschaftliche Studien*. Berlin : Parodos Verlag, 2008, 132 s., s. 23. ISBN 978-3-938880-14-2.

¹² Tamže, s. 23.

¹³ Tamže, s. 26.

¹⁴ KERNBERG, O. F. Aggressivity, Narcissism and Self-Destructiveness in the Psychotherapeutic Relationship. In *New developments in the Psychopathology and Psychotherapy of Severe Personality Disorders*. New Haven and London : Yale University Press, 2004 , 271 s., s. 33. ISBN 978-0-300-21199-3.

¹⁵ HAUBL, R. Arger, Wut, Zorn – Hass, s. 27.

¹⁶ ZEKI, S., ROMAYA, J. P. Neural Correlates of Hate. In *PLoS ONE* 2008, 3(10): e3556. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0003556>.

Nenávisť je základnou emóciou v extrémistickom prostredí. Extrémizmus je v súčasnosti predmetom intenzívneho výskumu. Katherine Aumerová uvádza, že prostredie radikálnych skupín má schopnosť poskytnúť novým členom pocit spolupatričnosti, ideologickú rodinu a je nevyhnutné v procese ich radikalizácie.¹⁷ Proces radikalizácie u niektorých jedincov môže vyústiť dokonca až do terorizmu.¹⁸ V rámci tohto procesu môže nenávisť smerovať, ako sme už uviedli, voči jednotlivcovi, spoločnosti či etniku.

Vzhľadom na uvedenú charakteristiku nenávisť sa stotožňujeme s Burdom, že „*prechovávanie (extrémistického materiálu – pozn. autorov) čo aj len pre osobnú potrebu je spôsobilé napomáhať ‚pestovaniu‘ extrémistických ideí u individua, ktoré je následne vďaka nim spôsobilé ohroziť predmetné objekty*“.¹⁹ Páchatel, ktorý prechováva, čo aj pre osobnú potrebu, v súkromí extrémistický materiál, je podľa nás osobou, ktorá s ohľadom na svoju osobnostnú štruktúru, následkom prechovávania, a tým aj praktického využívania obsahu extrémistického materiálu (napr. čítaním extrémistických textov, programov extrémistických organizácií, počúvaním extrémistickej hudobnej produkcie), v sebe utvrdzuje presvedčenie o správnosti svojho nenávisťného zmýšľania. Mimoriadne nebezpečné je, že takáto osoba má v súčasnosti možnosť sa bez prekážok spájať prostredníctvom internetu a komunikačných technológií s rovnako zmýšľajúcimi jedincami či skupinami. V tomto prostredí sa tieto osoby navzájom utvrdzujú a podporujú v svojich názoroch, môžu sa radikalizovať a zvyšovať intenzitu svojej nenávisťi. Riziko neregulovaného online prostredia si uvedomuje aj Európsky komisaria, ktorá sa už v máji 2016 dohodla so spoločnosťami Facebook, Microsoft, Twitter a Google na „*Code of conduct on countering illegal hate speech online*“.²⁰ Na základe tejto dohody sa uvedené spoločnosti zaviazali rešpektovať legislatívu EÚ a jednotlivých členských štátov regulujúcu nenávisťné prejavy a vyriešiť väčšinu oznámení o nich do 24 hodín. K tejto dohode sa do roku 2019 pridali aj platformy Instagram, Google+, Snapchat, Dailymotion a jeuxvideo.com.²⁰

Nenávisť hlboko zakorenená v osobnosti človeka ho môže podnietiť napríklad prijímaním extrémistických myšlienok k eskalovaniu prejavov nenávisťi, prípade ďalších agresívnych emócií, ktoré môžu byť obsiahnuté v psychike človeka. Zastávame názor, že ignorovanie nenávisťného potenciálu páchatel'a TČ prechovávania extrémistického materiálu môže viesť až k jeho násilnému extrémistickému konaniu, prípadne viesť od politického extrémizmu až k terorizmu.²¹

¹⁷ AUMER, KV. (ed). *The Psychology of Extremism*. Springer Nature Swizerland AG, 2020. ISBN 978-3-030-59697-2. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-59698-9>.

¹⁸ National Institute of Justice: How Radicalization to Terrorism Occurs in the United States. What Research Sponsored by the National Institute of Justice Tells Us. Dostupné na <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/250171.pdf>.

¹⁹ BURDA, E. *Extrémistické trestné činy*. Habilitačná práca. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, 2013, s. 179.

²⁰ EUROPEAN COMMISSION, DG JUSTICE AND CONSUMERS: Countering illegal hate speech online #NoPlace4Hate. Dostupné na <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/54300> [31. 3. 2022].

²¹ SVOBODA, I., ŠIŠULÁK, S. *Výšetřování extrémismu a forenzní metody*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2016. 213 s. ISBN 978-80-8054-697-7; SVOBODA a kol., 2016, s. 44.

4. Vzťah prechovávanía extrémistického materiálu k iným spôsobom jeho používania

Nami prezentované názory podporuje aj rozhodovacia prax orgánov činných v trestnom konaní a súdov. Z rozhodnutí vyplýva zjavná súvislosť medzi prechovávaním extrémistického materiálu, ďalším nakladaním s ním (najmä rozširovaním) a inými trestnými činmi extrémizmu.

Podľa údajov Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „ÚŠP“) v rokoch 2019 a 2020 bolo pre TČ prechovávanía extrémistického materiálu (predtým extrémistických materiálov) podľa § 422c Špecializovaným trestným súdom (ďalej len „ŠTS“) právoplatne odsúdených 24 páchatel'ov (každý samostatne vo svojej trestnej veci). Takmer výlučne išlo o páchatel'ov, ktorí TČ podľa § 422c spáchali v súbehu s iným trestným činom extrémizmu (ide najmä TČ podľa § 422b, ale aj § 422d, § 423, § 424).

Trestná činnosť podľa § 422c sa zistila spravidla tak, že páchatelia rozširovali extrémistické materiály prostredníctvom počítačových sietí (vyšetrovanie sa tu vykonávalo o trestnom čine podľa § 422b). Táto protiprávna činnosť spočívajúca v rozširovaní extrémistických materiálov bola odhalená príslušníkmi Národnej kriminálnej agentúry Policajného zboru, ktorí v snahe o získanie relevantných dôkazov u uvedených páchatel'ov na základe príkazov ŠTS vykonali domové prehliadky. Počas domových prehliadok boli u páchatel'ov nájdené ďalšie materiály, vyhodnotené následne ako extrémistické, ktorých prechovávanie v obydlí bolo následne právne kvalifikované ako spáchanie TČ podľa § 422c.

Právoplatne odsúdení páchatelia TČ podľa § 422c v uvedenom období v drvivej väčšine prípadov okrem prechovávanía extrémistického materiálu disponovali extrémistickým materiálom aj iným spôsobom. Spravidla rozširovali fotografie, statusy, hudobnú produkciu a pod. v elektronickej podobe prostredníctvom počítačovej (najmä sociálnej) siete. Z pohľadu prokurátora v týchto prípadoch išlo evidentne o páchatel'ov, ktorí sa prikláňajú k extrémistickým názorom. Materiály, ktoré prechovávali, boli prevažne vyhotoveniami, ktoré boli znaleckým skúmaním a v niektorých prípadoch notoricky známym symbolom aj na základe vlastných poznatkov orgánov činných v trestnom konaní vyhodnotené ako extrémistické materiály. ŠTS sa s týmto hodnotením stotožnil.

V týchto trestných veciach sa väčšina páchatel'ov pod tlakom dôkaznej situácie priznala a pristúpila k uzavretiu dohody o vine a treste. V kontexte usvedčujúcich skutočností, že v jednotlivých prípadoch došlo k prechovávaní (a aj rozširovaní) väčšieho počtu extrémistických materiálov, nebol podaný návrh obvineného či jeho obhajcu, aby došlo v rámci trestného konania k podrobnejšiemu dokazovaniu vedomosti páchatel'a o extrémistickej povahe týchto materiálov.

Typickým príkladom páchatel'a TČ podľa § 422c, ktorý v uvedených intenciách predjednali ÚŠP a ŠTS, bol A. D., ktorý v období od 31. januára 2011 do 1. septembra 2018 zverejnil či zdieľal na sociálnej sieti Facebook vo svojom verejne prístupnom profile rôzne fotografie (napr. Thorove kladivo), videoklipy (napr. skupiny Screwdriver so spe-

vákom Ianom Stuartom Donaldsonom) a iné, vyhodnotené ako extrémistické materiály, pričom na základe uvedených zistených skutočností pri domovej prehliadke boli nájdené rôzne predmety, napr. tričko s orlicou, ktorá zvierá dubový veniec so svastikou, tričko s nápisom White power, symbolu árijskej päste, južanskej vlajky, tričko s potlačeným kryptonomom 14:88 a s textom „Heil Hitler!“, mobilný telefón s obsahom rôznej hudobnej produkcie, napr. českej hudobnej skupiny Buldok, nemeckej hudobnej skupiny Landser, slovenskej hudobnej skupiny Krátky proces (Juden Mord) a iné, ktoré boli vyhodnotené ako extrémistické materiály. Za uvedené skutky bol A. D. odsúdený rozsudkom ŠTS, spis. zn. 6T/8/2021 zo dňa 15. júna 2021 pre zločin rozširovania extrémistického materiálu podľa § 422b ods. 1, ods. 2 písm. a), b) v súbehu s prečinom prechovávanie extrémistického materiálu podľa § 422c,²² za čo mu bol uložený o. i. úhrnný podmienkový trest odňatia slobody.

5. Pohľad jednotlivých ústavných orgánov SR na § 422c Trestného zákona

V roku 2017 skupina 30 poslancov podala na Ústavný súd SR návrh, ktorým žiadali vyslovenie nesúladu niektorých TČ extrémizmu podľa § 421 ods. 1 a § 422 ods. 1 TZ s Ústavou SR a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Nález Ústavného súdu PL. ÚS 5/2017 obsahuje argumentáciu vlády založenú na teórii Jeremy Waldrona o nenávisťných prajavoch („hate speech“). Vláda argumentovala: „...Waldron používa prirovnanie spoločenského prostredia k životnému prostrediu. Táto analógia je podľa názoru vlády použiteľná aj na ilustráciu toho, že hate speech je škodlivá aj v prípade, ak priamo nevedie ku konkrétnemu násilnému skutku... je potrebné si predstaviť, že akt hate speech je ako emisia vo výfukovom plyne auta. Vieme, že emisie škodia životnému prostrediu, rovnako ako vieme, že hate speech škodí prostrediu spoločenskému. Toto znečistenie prostredia však nie je vytvorené jediným konkrétnym autom, ale všetkými autami s emisiami. Regulujeme však emisie v každom jednom aute. Podobne, ak by sme požadovali dôkaz priamej škody z emisií jedného auta pre nejakú súčasť životného prostredia, napríklad pre zdravie konkrétneho človeka, neuspeli by sme. Totiž problematický efekt na prostredie nemá jediné auto, ale ich množstvo, rozumné je však regulovať emisie vo všetkých autách.“²³

Zastávame názor, že v materiálne odôvodnených prípadoch je opodstatnený trestný postih na prvý pohľad menej závažného nakladania s extrémistickým materiálom – jeho prechovávanie. Ignorovanie takýchto skutkov môže totiž viesť k páchaniu závažnejších skutkov spočívajúcich v šírení materiálov a osvojovaní si extrémistických vzorov ďalšími osobami. Znečistenie súkromného priestoru jednotlivca a najmä jeho myšlienkového sveta extrémistickým materiálom môže vyústiť do zamorenia spoločnosti extrémizmom s negatívnymi následkami. To môžeme veľmi dobre sledovať na takmer všetkých online platformách napriek prijatiu spomenutého „Code of Conduct“.²⁴

²² Rozsudok Špecializovaného trestného súdu, spis. zn. 6T/8/2021 z 15. júna 2021.

²³ Nález Ústavného súdu SR č. k. PL. ÚS 5/2017-117 z 9. januára 2019, s. 18.

²⁴ Pozri dielo citované v pozn. č. 23.

Pre úplnosť dodávame, že Ústavný súd neposudzoval § 422c TZ, pretože ho poslanci nenapadli ako protiústavný. Záujem zákonodarcu o dôslednú ochranu pred prechovávaním extrémistických materiálov možno odvodiť aj z novelizácie znenia § 422c TZ zákonom č. 214/2019 Z. z. účinnej od 1. augusta 2019. Národná rada SR v celom TZ nahradila pojem „extrémistické materiály“ za pojem „extrémistický materiál“. Tým došlo ku sprísneniu právnej úpravy, pretože na spáchanie trestného činu podľa § 422c postačuje prechovávanie čo aj jedného extrémistického materiálu.²⁵

Formulácia skutkovej podstaty TČ podľa § 422c nie je z hľadiska formy a spôsobu ochrany záujmov v TZ ojedinelá. Neverejné nakladanie so spoločensky škodlivým obsahom – detskou pornografiou – postihuje TČ prechovávanie detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom podľa § 370 TZ. Skutková podstata je formulovaná takto: „Kto prechováva detskú pornografiu alebo kto koná v úmysle získať prístup k detskej pornografii prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.“

V prvej časti objektívnej stránky skutkovej podstaty ide o obdobne konštruovanú ochranu objektu, ktorým je záujem o ochranu mravného a zdravého vývoja detí, ich ochrana pred zneužívaním na detskú pornografiu.²⁶ Účelom skutkovej podstaty TČ je už v zárodku zabrániť škodlivejšiemu konaniu, akým je šírenie detskej pornografie, alebo kontaktnému sexuálnemu ataku proti dieťaťu. Aj § 422c chráni objekt tým, že za škodlivé považuje už oboznamovanie sa s extrémistickým materiálom. Absencia postihu páchatel'ov za TČ podľa § 422c môže viesť k rozmachu ďalšej extrémistickej kriminality.

6. Materiálny korektív a § 422c Trestného zákona

Trestný čin podľa § 422c je prečinom, za ktorý hrozí trest odňatia slobody až na 2 roky. Po vykonaní dokazovania môže orgán činný v trestnom konaní dospieť k záveru, že nejde o prečin, ak z hľadiska na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatel'a je jeho závažnosť nepatrná (§ 10 ods. 2). To by mohlo odôvodniť postúpenie veci podľa § 214 Trestného poriadku (ďalej aj „TP“) do priestupkového konania. Dokonca skutok nemusí ani byť trestným činom, čo by viedlo k zastaveniu trestného stíhania podľa § 215 TP. Musíme však upozorniť, že páchatelia TČ podľa § 422c ho spravidla spáchajú v súbehu s inými extrémistickými TČ.

Ak by existovali formálne aj materiálne dôvody na postup podľa § 214 TP, pre podozrenie zo spáchania priestupku, prejednanie skutku pôvodne vykazujúceho znaky TČ podľa § 422c nie je možné. Zákon o priestupkoch neupravuje žiadny priestupok extrémizmu (§ 47a zák. č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov), ktorý by z hľadiska objektívnej stránky skutkovej podstaty priestupku predpokladal neverejnú

²⁵ V danej súvislosti možno poukázať na zánik aktuálnosti odôvodnenia rozsudku Najvyššieho súdu spis. zn. 6Tdo/57/2018 z 24. apríla 2019 v tej časti, v ktorej sa uvádzalo, že trestné činy spojené s použitím extrémistického materiálu majú hromadný charakter. Táto skutočnosť na základe novely Trestného zákona neplatí od 1. augusta 2019.

²⁶ MENCEROVÁ, I. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť. 2. aktual. a preprac. vyd.* Bratislava : Heuréka, 2008. 447 s., s. 337. ISBN 978-80-8173-057-3.

dispozíciu s extrémistickým materiálom či obsahom.²⁷ Ak by skutok vykazoval nepatrnú závažnosť, muselo by byť trestné stíhanie zastavené podľa § 215 TP.

Aktuálne znenie zákona o priestupkoch neumožňuje adekvátne posúdiť stupeň závažnosti spáchaného skutku (prečinu) a v konkrétnom prípade aplikovať materiálny korektív (§ 10 ods. 2). Považujeme za nevyhnutné novelizovať zákon o priestupkoch tak, aby po postúpení veci podľa § 214 TP bolo možné vec prejednať v priestupkovom konaní a vyvodiť administratívnu zodpovednosť. Iba tak by bolo možné adekvátne vyhodnotiť závažnosť protispoločenského konania, ktorá odlišuje TČ a priestupok.²⁸

Vôľu zákonodarcu kodifikovať TČ podľa § 422c orgány činné v trestnom konaní a súdy nemôžu ignorovať. Na rozdiel od Malatinského súhlasíme,²⁹ že *„pokial' zákonodarná moc označila určité konanie za protiprávne (zločiny a obzvlášť závažné zločiny) bez možnosti úvah, či za istých okolností (pri prečine materiálny korektív) protiprávnym nie sú, potom i súdna moc musí rešpektovať vôľu zákonodarcu... princíp ultima ratio možno uplatniť len prostredníctvom materiálneho korektívu § 10 ods. 2 Tr. zák., teda len pri prečinoch. Toto pravidlo je vo vzťahu k prečinom plne opodstatnené, pretože súdna moc na aplikáciu princípu ultima ratio použila zákonodarcom deklarovanú možnosť za istých okolností nepovažovať za protiprávne konanie, ktoré sa ako protiprávne javí z dôvodu naplnenia všetkých formálnych znakov skutkovej podstaty konkrétneho prečinu.“*³⁰

7. Paragraf 422c ako reakcia na snahu o oživenie protidemokratických historických vzorov

Normy trestného práva by mali vychádzať z požiadaviek reflektujúcich aj historický a spoločenský vývoj, ktorý môže ovplyvňovať vedomie obyvateľov aj v súčasnosti. Mali

²⁷ Podľa § 47a ods. 1 zák. č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, priestupku extrémizmu sa dopustí ten, kto

a) použije na verejnosti písomné, grafické, obrazové, zvukové alebo obrazovo-zvukové vyhotovenie textov a vyhlásení, zástav, odznakov, hesiel alebo symbolov skupín alebo hnutí a ich programov alebo ideológií, ktoré smerujú k potlačaniu základných ľudských práv a slobôd,

b) použije na verejnosti písomné, grafické, obrazové, zvukové alebo obrazovo-zvukové vyhotovenie obhajujúce, podporujúce alebo podnecujúce nenávisť, násilie alebo neodôvodnené odlišné zaobchádzanie voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pôvodu rodu alebo pre ich náboženské vyznanie,

c) dopustí sa priestupku podľa § 49 ods. 1 písm. a), b) a d) alebo priestupku proti majetku podľa § 50 úmyselným zničením alebo poškodením veci z dôvodu národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisťi alebo nenávisťi z dôvodu farby pleti, pôvodu rodu alebo z dôvodu náboženského vyznania,

d) napriek zákazu podľa osobitného predpisu umiestni na pamätníku, pomníku alebo pamätnej tabuli text, vyobrazenie alebo symbol oslavujúci, propagujúci alebo obhajujúci režim založený na komunistickej, fašistickej alebo nacistickej ideológii alebo jeho predstaviteľa, alebo takéto umiestnenie iniciuje, rozhodne o ňom, umožní ho alebo sa na ňom inak podieľa.

²⁸ Pozri argumentáciu Najvyššieho súdu SR v rámci dovolacieho konania, uvedenú v uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky, zn. ÚS 877/2016-20, bod 56, s. 20.

²⁹ Čiastočne ako protiargument k MALATINSKÝ, M. *Tri problémy trestného činu prechovávanía extrémistického materiálu.*

³⁰ K tomu pozri právnu argumentáciu Najvyššieho súdu SR v rámci dovolacieho konania, uvedenú v uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky, zn. ÚS 877/2016-20, bod 54, s. 18.

by zároveň označiť za trestné také konania, ktoré môžu ohrozovať existujúcu demokratickú formu vlády a jej právny poriadok. To je v súlade s konceptom brániacej sa demokracie.³¹ Trestnoprávne prostriedky použiteľné v boji proti extrémizmu a nenávisti sú opodstatnené podľa mnohých právnických autorít a rozhodnutí naprieč kontinentmi. Dosah predsudkovej kriminality popisujú mnohí autori, a to dokonca aj mimo kontinentálneho právneho systému.³²

Česká spoločnosť nie je bytostne zviazaná s nacistickým (t. j. extrémistickým) režimom. Poznačenie vojnovým obdobím 1939 – 1945 nie je až také výrazné, lebo českej spoločnosti naoktrojovaný Protektorát Čechy a Morava nebol svojbytným štátnym útvarom. Bol iba predĺženou rukou nacistickej Nemeckej ríše a česká spoločnosť sa s ním nikdy nezžila.³³ Nacistický právny poriadok vrátane napr. protizidovského zákonodarstva bol českej spoločnosti nanútený. Dokladuje to aj extenzia nacistického zákonodarstva na protektorát, podľa ktorej „aby bola vylúčená akákoľvek pochybnosť o statuse Protektorátu, ríšske ministerstvo vnútra 29. 4. 1940 stanovilo, že ak rozsah platnosti ktoréhokoľvek ríšskeho predpisu je vymedzený pojmom „Veľkonemecká ríša“, vzťahuje sa aj na protektorát.“³⁴ To potom reflekтуje aj český Trestný zákon, v ktorom neexistuje obdoba TČ podľa § 422c TZ.

V prípade vojnového Slovenského štátu bola situácia odlišná. Slovenská politická reprezentácia priamo a proaktívne prebrala³⁵ politické a právne nástroje Nemeckej ríše.³⁶

³¹ WILFLING, P. *Nenávistné prejavy a extrémizmus v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva*. Banská Bystrica : Via Iuris, 2017, 132 s., s. 13. ISBN 978-80-89805-01-3.

³² LAWRENCE, F.M. *Punishing hate. Bias crimes under American law*. 3. vyd. Harvard university press, 2002, 269 s., s. 43. ISBN 0-674-73845-4.

³³ To celkom dobre ilustruje aj jeho dobové humorné označenia ako „Protentokrát“. K tomu pozri napríklad: <https://budejovice.rozhlas.cz/lidovy-humor-nezломil-ani-rok-1939-protektorat-bohmen-und-mahren-prekrtili-na-7786890>.

³⁴ BRANDES, D. *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939 – 1945*. 3. rozš. a rev. vyd. Praha : Prostor, 2019, 764 s., s. 69. ISBN 978-80-7260-409-8.

³⁵ PEKÁR, M. *Komentované pramene k dejinám Slovenska 1939 – 1945*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, 2015. ISBN 978-80-8152-268-0. Dostupné na https://www.academia.edu/18389719/Komentované_pramene_k_dejinám_Slovenska_1939_-_1945. [31. 3. 2022].

³⁶ Pekár v diele citovanom vyššie, najmä na s. 77, text z 9. 9. 1941, ktorý je perexom článku Židovský kódex prijatý a ktorý bol zverejnený v časopise Gardista (tlačovom orgáne Hlinkovej gardy), roč. III, 1941, č. 206, s. 1, v znení: „Na dnešnom zasadnutí ministerskej rady, ktoré trvalo od 11. hodiny do 15.45 hod., bola na programe výlučne otázka takzvaného židovského kodexu, či nariadenie o právnom postavení Židov, ďalej nariadenie o mimoriadnej dávke zo židovského majetku. Ministerská rada prijala obidve tieto nariadenia. Týmto splnila sa túžba a želanie celej slovenskej národnej pospolitosti, ktoré sa prejavovali vždy najväčšou mierou medzi robotníckymi gardistickými vrstvami. Už po historickom Salzburgu celá slovenská verejnosť s najväčšou radosťou prijala vyhlásenie 14. bodu národno-socialistického programu slovenského, ktorý hovoril o konečnom a nekompromisnom vyriešení židovskej otázky na Slovensku. Konečné a nekompromisné vyriešenie mohlo však prísť a bude sa môcť uskutočniť jedine vtedy, keď sa táto páľčivá otázka bude riešiť na podklade rasistickom podľa vzoru norimberských zákonov. Je teda v absolútnom súlade vôľa slovenského národa a dnešný čin jeho politického predstaviteľa, slovenskej vlády. Konečne dochádza k definitívnemu zúčtovaniu – bez výnimok, bez takzvaných nepostrádateľných – s najrozvratnejším živlom v našom štáte. Ako to naše bezpečnostné orgány a garda zistily. Židia boli vždy zamiešaní v každej protištátnej podvratnej, či už propagande, alebo inej činnosti. Je teda na čase, keď sa takto očisťuje definitívne náš spoločenský i hospodársky život od príživníckeho a neželateľného živlu židovského.“ Židovský kódex bol oficiálne publikovaný ako nariadenie č. 198/1941 Sl. z.

To je jedno zo spoločensko-právnych východísk našej prísnejšej trestnoprávnej úpravy extrémistických konaní. Je nepopierateľným faktom, že slovenská extrémistická scéna vrátane členov politickej strany zastúpenej v Národnej rade Slovenskej republiky sa aj v súčasnosti otvorene³⁷ či skryto hlási k odkazu vojnového Slovenského štátu, jeho politickým stranám a organizáciám, najmä Hlinkovej Slovenskej ľudovej strane a Hlinkovej garde. Jednou z aktivít parlamentnej strany K-ESNS bol napr. návrh, aby si poslanci NR SR uctili minútou ticha Jozefa Tisa.³⁸ V tejto súvislosti treba pripomenúť odmietnutie registrácie viacerých variantov loga uvedenej politickej strany s rovnoramenným dvojkrížom vyvolávajúcich asociáciu so symbolikou Hlinkovej gardy, ako ochrannej známky Úradom priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. Ten odmietol registráciu z dôvodu, že prihlásené označenia nespĺňali podmienky na zápis do registra ochranných známkov podľa § 5 ods. 1 písm. f) zákona č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach v znení zákona č. 125/2016 Z. z., pretože boli v rozpore s verejným poriadkom a dobrými mravmi.³⁹

8. Prechovávanie extrémistických tetovaní

Zaujímavým trestnoprávnym problémom sú extrémistické tetovania, ktoré tiež možno postihovať podľa § 422c TZ. Takýchto páchatel'ov už ŠTS odsúdil. Ako príklad uvádzame rozsudok ŠTS spis. zn. BB-9T/8/2021, ktorým bol M. Z. uznaný za vinného z viacerých trestných činov extrémizmu, a to:

- za zločin rozširovania extrémistického materiálu podľa § 422b – zverejnenie a sprístupnenie extrémistických materiálov na internete a facebooku;
- za prečin hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 – zverejnenie a sprístupnenie fotografií a odkazov s textami hanobiacimi osoby afroamerického pôvodu z dôvodu farby pleti na internete a facebooku;

³⁷ Ako vyplýva z rozsudku ŠTS v Banskej Bystrici, č. k. BB – 4T/30/2019-320 z 27. januára 2020 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 5 To 4/2020 z 15. 4. 2021, bol páchatel' Anton G., oblasťný šéf a člen parlamentnej politickej strany Kotleba – Ľudová strana Naše Slovensko právoplatne odsúdený pre trestný čin – prečin prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422 ods. 1 Tr. zákona na tom skutkovom základe, že dňa 17. mája 2018 v čase okolo 15.30 h po skončení troch súdnych pojednávaní, na ktorých senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodoval o sťažnostiach prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry GP SR proti uzneseniam sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu, ktorými rozhodol, že neberie do väzby obvinených z extrémistických trestných činov Michala Buchtu, Jaroslava Pagáča a Jakuba Škrabáka, v priestoroch pred pojednávacou miestnosťou P-2 v budove Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Župné námestie 13 v Bratislave-Starom Meste, počas toho, ako prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry GP SR poskytoval novinárom rozhovor, v ktorom sa vyjadroval k vyššie uvedeným súdnym pojednávaniam a k dôvodnosti obvinení z extrémistických trestných činov vyššie uvedených osôb, za prítomnosti viacerých novinárov ako aj ďalších osôb, ktoré sa v tom čase nachádzali na chodbe pred pojednávacou miestnosťou P-2 a predtým sa aj zúčastnili jednotlivých pojednávaní, zvýšeným hlasom vyslovil pozdrav Na stráž!, čím verejne a na mieste verejnosti prístupnom použitím pozdravu prejavil sympatie k ideológii ľudáckeho režimu na Slovensku (1938 – 1945) a k Hlinkovej garde.

³⁸ DRÁBIK, J. *Fašizmus*. Bratislava : Premedia, 2019, s. 556.

³⁹ K tomu pozri rozhodnutia ÚPV POZ 2645-2016/II-51-2019, POZ 2646-2016/II-55-2019, POZ 2643-2016/II-54-2019, POZ 2644-2016/II-50-2019, všetky zo 14. júna 2019.

- za prečin prechovávania extrémistického materiálu podľa § 422c, spočívajúci v tom, že na tele má vytetované logo neonacistickej hudobnej skupiny Skrewdriver, symbol ľavotočivého kolovratu a Thorovo kladivo – Mjölñir, v ktorom sú Tyr a odal runa.

Špecializovaný trestný súd páchatel'a odsúdil⁴⁰ na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 roky, s podmieneným odkladom výkonu trestu na skúšobnú dobu 2 roky. Zároveň bol páchatel'ovi uložený probačný dohľad nad jeho správaním v skúšobnej dobe. V rámci probačného dohľadu bola páchatel'ovi uložená povinnosť v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia na vlastné náklady zabezpečiť a strpieť pretetovanie tetovaní do podoby bez extrémistického významu a v prípade, že takéto pretetovanie nie je možné, tieto tetovania odstrániť.

Extrémistické tetovanie spravidla prezrádza páchatel'ove zmýšľanie.⁴¹ Je mimo akýkoľvek rozumných pochybností, že takáto osoba vie o tom, že tetovanie je trvalé. Predstavuje jeho životné presvedčenie, životnú orientáciu, ideologický rámec či príslušnosť k určitému hnutiu.⁴² Ak je páchatel' ochotný venovať čas, financie a absolvovať bolestivé tetovanie, ide spravidla o presvedčeného extrémistu.

Niektoré sociologické prieskumy ukázali, že tetovaní ľudia bývajú extrovertnejší.⁴³ Preto sú extrémistické tetovania hodné pozornosti orgánov činných v trestnom konaní a v odôvodnených prípadoch treba použiť prostriedky trestnej represie podľa § 422c TZ. Extrémistické tetovania v páchatel'ovi môžu posilňovať jeho kladný vzťah k extrémizmu a môžu ho podnietiť k ďalšej socializácii zneužiteľnej na zdieľanie extrémistických myšlienok.

Záver

Ustanovenie § 422c Trestného zákona má svoje opodstatnenie a podľa nášho názoru je veľmi dôležitým nástrojom ochrany demokratickej spoločnosti. Hlavným dôvodom na ponechanie trestného činu podľa § 422c v Trestnom zákone je, že osoba prechovávajúca extrémistické materiály ich aj prakticky používa a upevňuje svoje presvedčenie o správnosti nenávisťného extrémistického zmýšľania. Tým sa stáva potenciálnym páchatel'om závažnejšej extrémistickej kriminality. To bytostne vyplýva z povahy extrémistickej nenávisť. Prechovávanie extrémistického materiálu v slovenskej realite úzko súvisí aj s ďalšími formami jeho používania. Extrémistická nenávisť a jej hrozba pre spoločnosť

⁴⁰ Uvádzame voľne bez citácie paragrafových znení na základe rozsudku Špecializovaného trestného súdu spis. zn. BB-9T/8/2021 z 29. júla 2021.

⁴¹ Uvedomujeme si výnimky z tejto úvahy. Môže ísť o tetovanie objavené u prechovávateľa – staršieho páchatel'a, pochádzajúce z jeho ranej mladosti alebo vykonané v nevedomosti či v prostredí, kde iba zaháňal nuda, a tetovanie nepredstavuje páchatel'ove životné presvedčenie, a pod.

⁴² VEGRICHTOVÁ, B. *Symbolika kriminálneho tetovania*. 2. aktual. a dopl. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2018, s. 22 – 24.

⁴³ SWAMI, V. et al. Personality Differences Between Tattooed And Non-Tattooed Individuals. In *Psychological Reports* 111(1):97-106. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/232223967_Personality_differences_between_tattooed_and_non-tattooed_individuals [cit. 1. 4. 2022].

závisí aj od historických, sociálnych a kultúrnych zvyklostí, potenciálu členov spoločnosti si tieto vzory osvojovať a nenávisť „ventilovať“. Dejiny Slovenska sú poznačené silným vplyvom totalitných režimov, ktoré v rôznej miere počas 20. storočia akceptovali – používajúc súčasnú právnu terminológiu – extrémistickú nenávisť, potláčali základné ľudské práva a slobody, a to v podobe fašistického či komunistického totalitarizmu.

Trestný čin podľa § 422c je prečinom, čo v odôvodnených prípadoch umožňuje využitie materiálneho korektívu v prospech páchatel'ov. Vyvodenie trestnej zodpovednosti pre trestný čin podľa § 422c vždy závisí od ďalších okolností, ako sú pohnútky páchatel'a a jeho osobných pomerov (§ 119 TP). V súlade s princípom ultima ratio navrhujeme preto *de lege ferenda* novelizovať zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch a jeho doplnenie o skutkovú podstatu priestupku extrémizmu, ktorý by bol z hľadiska objektívnej stránky porovnateľný s trestným činom podľa § 422c, najmä by mohol byť spáchaný neverejne. To by umožnilo lepšie využiť materiálny korektív pre takéto skutky. Súčasne vyzývame na odbornú diskusiu o skúmanej problematike, čo prispeje ku spravodlivej aplikácii trestného práva v praxi.

Literatúra

- AUMER K.V. (ed). *The Psychology of Extremism*. Springer Nature Switzerland AG, 2020. ISBN 978-3-030-59697-2. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-59698-9>
- BRANDES, D. *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939 – 1945*. 3. rozš. a revid. Vyd. Praha : Prostor, 2019. 764 s. ISBN 978-80-7260-409-8
- BURDA, E. *Extrémistické trestné činy*. Habilitačná práca. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, 2013, 314 s.
- DRÁBIK, J. *Fašizmus*. Bratislava : Premedia, 2019, 643 s. ISBN 978-80-8159-781-7
- EUROPEAN COMMISSION, DG JUSTICE AND CONSUMERS. Countering illegal hate speech online #No-Place4Hate. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/54300> [31. 3. 2022]
- FISCHER, A. H., HALPERIN, E., CANETTI, D., JASINI, A. Why We Hate. In *Emotion Review*. Vol. 10, No. 4 (October 2018) 309 – 320. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1754073917751229>
- HAUBL, R. Arger, Wut, Zorn – Hass. In *Was ist Hass? Phänomenologische, philosophische und sozialwissenschaftliche Studien*. Berlin : Parodos Verlag, 2008, 132 s. ISBN 978-3-938880-14-2
- KERNBERG, O. F. Aggressivity, Narcissism and Self-Destructiveness in the Psychotherapeutic Relationship. In *New developments in the Psychopathology and Psychotherapy of Severe Personality Disorders*. New Haven and London : Yale University Press, 2004, 271 s. ISBN 978-0-300-21199-3
- LAWRENCE, F. M. *Punishing hate. Bias crimes under American law. Third printing*. Harvard university press, 2002, 269 s. ISBN 0-674-73845-4
- MALATINSKÝ, M. Tri problémy trestného činu prechovávanía extrémistického materiálu. In *Justičná revue*, 73, 2021, č. 6 – 7, s. 814 – 828
- MENCEROVÁ, I. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť. 2. aktual. a preprac. vyd.* Bratislava : Heuréka, 2008, 447 s. ISBN 978-80-8173-057-3
- Nález Ústavného súdu SR č. k. PL. ÚS 5/2017-117 z 9. januára 2019
- National Institute of Justice: How Radicalization to Terrorism Occurs in the United States. What Research Sponsored by the National Institute of Justice Tells Us. Dostupné na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/250171.pdf> [31. 3. 2022]
- PEKÁR, M. *Komentované pramene k dejinám Slovenska 1939 – 1945*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, 2015. ISBN 978-80-8152-268-0. Dostupné na: https://www.academia.edu/18389719/Komentované_pramene_k_dejinám_Slovenska_1939_-_1945. [31. 3. 2022]

- ROYZMAN, E. B., MCCAULEY, C., ROZIN, P. From Plato to Putnam: Four Ways to Think About Hate. In Sternberg, R. J. (Ed.) *The psychology of hate*. American Psychological Association, 2005
- Rozsudku Najvyššieho súdu spis. zn. 6Tdo/57/2018 z 24. 04. 2019
- Rozsudok Špecializovaného trestného súdu spis. zn. BB-9T/8/2021 z 29. 07. 2021
- Rozsudok Špecializovaného trestného súdu, č.k. BB – 4T/30/2019-320 z 27. 01. 2020
- Rozsudok Špecializovaného trestného súdu, spis. zn. 6T/8/2021 z 15. 06. 2021
- SVOBODA, I., ŠIŠULÁK, S. *Vyšetrovaní extrémizmu a forenzní metody*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2016. 213 s. ISBN 978-80-8054-697-7
- SWAMI, V., PIETSCHNIG, J., BERTL, B., NADER, I. W., STIEGER, S., VORACEK, M. Personality Differences Between Tattooed And Non-Tattooed Individuals. In *Psychological Reports 111(1):97-106*. Dostupné na: 10.2466/09.07.21.PRO.111.4.97-106
- Uznesenie Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 5 To 4/2020 z 15. 04. 2021
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, zn. ÚS 877/2016-20
- VEGRICHTOVÁ, B. *Symbolika kriminálneho tetovania*. 2. aktual. a dopl. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2018, 234 s. ISBN 978-80-7380-693-4
- WILFLING, P. *Nenávistné prejavy a extrémizmus v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva*. Banská Bystrica : Via Iuris, 2017, 132 s. ISBN 978-80-89805-01-3
- ZEKI S., ROMAYA, J. P. Neural Correlates of Hate. In *PLoS ONE 2008*, 3(10): e3556. Dostupné na: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0003556>